

Lehmän liha on tärkeä osa huoltovarmuuttamme

Vuonna 2023 Suomessa tuotettiin naudanlihaa 85,4 miljoonaa kiloa. Omavaraisuutemme naudanlihan osalta on noin 90 %, eli keskimäärin joka kymmenes syömämme naudanlihakilo on tuontilihaa. Lypsylehmien osuus Suomessa tuotetusta naudanlihasta on noin viidennes, joten lehmän lihalla on huomattava merkitys naudanlihan kokonaistuotannossamme.

ARTO HUUSKONEN JA KATARIINA MANNI, LUONNONVARAKESKUS (LUKE) | KUVA: KATARIINA MANNI

NaSa-hankkeessa selvitetiin lypsy- ja emolehmien ruhojen teurasominaisuuksia. Hanke sai käyttöönsä aineiston Snellmanin teurastamossa Pietarsaareissa ajalla 1.1.2021 – 31.5.2023 teurastetuista lehmistä. Lypsylehmistä saatiin vajaan 14 000 eläimen ja emolehmistä vajaan tuhannen eläimen tiedot.

Lypsylehmät teurastettiin keskimäärin reilun viiden vuoden ikäisinä. Emolehmien keskimääräinen teurasikä vaihteli 7,1 (simmental) ja 8,4 (hereford) vuoden välillä. Holstein-lehmien teuraspaino oli hieman yli kymmenen kiloa ayrshire-rotuisia

suurempi. Painavimmat ruhot (398 kg) olivat charolais-lehmillä. Ay-lehmien ruhot olivat 24 % lihakkaampia ja 12 % rasvaisempia hol-lehmiin verrattuna. Emolehmien osalta limousin- ja charolais-lehmät luokittuivat korkeimpiin lihakuusluokkiin. Angus- ja hereford-lehmien ruhot sisälsivät eniten rasvaa.

Ruhon osien painot riippuvat teuraspainosta, joten määrällisesti suurimmat fileiden ja paistien saannot mitattiin limousin-, charolais- ja simmental-roduilla. Korkeamman rasvaisuusluokan vuoksi angus- ja hereford-ruhot sisälsivät eniten leikkuussa erotettua rasvaa. Ay- ja hol-rotujen välillä ei ollut merkittäviä eroja

lihalajitelmien saannoissa. Fileiden ja paistien osalta suurimmat prosentuaaliset saannot mitattiin limousin-, charolais- ja simmental-roduilla.

Lypsylehmillä tarkasteltiin myös teuraspainon ja teurasiän vaikutusta ruhon laatuun ja lihasaantoihin. Teurasiällä ei ollut näihin vaikutusta, mutta teuraspaino sen sijaan vaikutti useisiin muuttujiin. Ruhojen lihakuus ja rasvaisuus lisääntyivät teuraspainon noustessa, samoin fileiden ja paistien painot. Prosentuaalisiin saantoihin teuraspainon vaikutus ei ollut yhtä selkeä. Sisäfileen, sisäpaistin ja paahtopaistin osalta teuraspainon nousu näytti vähentävän prosentuaalista saantoa. Ulkofileen

Eri rotuisten lehmien teurastulokset ja lihasaannot tutkimusaineistossa

Rotu	AY	HOL	AB	CH	HF	LI	SI
Eläinmäärä, kpl	6 367	7 522	117	93	180	422	119
Teurasikä, vuotta	5,3	5,0	7,3	7,7	8,4	8,1	7,1
Teuraspaino, kg	290	302	338	398	359	383	374
Lihakkuus, EUROP	3,1 (P+)	2,5 (P+)	5,5 (O+)	7,0 (R-)	5,2 (O)	8,4 (R)	6,6 (R-)
Rasvaisuus, EUROP	6,6	5,9	9,4	7,6	9,7	7,2	7,3
Sisäfileen saanto, kg	4,0	4,2	4,4	6,0	4,5	5,9	5,5
Sisäfileen osuus teuraspainosta, %	1,4	1,4	1,3	1,5	1,3	1,6	1,5
Ulkofileen saanto, kg	8,5	8,4	9,6	13,2	10,2	13,8	12,1
Ulkofileen osuus teuraspainosta, %	2,9	2,8	2,9	3,3	2,9	3,6	3,3
Sisäpaistin saanto, kg	11,1	12,2	12,4	16,6	12,0	17,4	15,6
Sisäpaistin osuus teuraspainosta, %	3,9	4,1	3,7	4,3	3,4	4,6	4,3
Paahtopaistin saanto, kg	5,1	5,5	5,8	8,0	6,0	8,4	7,7
Paahtopaistin osuus teuraspainosta, %	1,8	1,8	1,8	2,1	1,7	2,2	2,1
Rasvan saanto, kg	8,7	7,0	15,9	12,5	17,0	9,7	11,4
Rasvan osuus teuraspainosta, %	2,8	2,5	4,3	2,9	4,3	2,4	2,9

AY=ayrshire, HOL=holstein, AB=angus, CH=charolais, HF=hereford, LI=limousin, SI=simmental

prosentuaaliseen saantoon teuraspaino ei sen sijaan juuri vaikuttanut.

Olisiko lypsylehmien teuraskunnostuksessa järkeä?

Hankkeessa selvitettiin myös mahdollisuuksia parantaa lypsylehmien teuraslaatua teuraskunnostuksen avulla. Mikäli lypsylehmien teuraskuntoa pystyttäisiin parantamaan, sillä voisi olla taloudellista etua tuottajalle teurasruhon laadun parantuaessa ja mahdollisten hylkäysten vähentyessä. Tällöin tuottaja saisi lehmän ruhosta paremman hinnan.

Teuraskunnostusta toteutettiin kuudella pilottitilalla 1.4.2022–30.4. 2024 välisenä aikana. Kunnostusruokinta tehtiin lisäämällä kunnostetavan lehmän sen hetkistä väkirehümäärää kahdella kilolla päivässä.

Kunnostusruokintaa toteutettiin neljän viikon ajan ennen teurastusta. Teuraskunnostuslehtiä verrattiin lehtiin, joille ei tehty kunnostusruokintaa. Pilottitiloilta saadussa aineistossa teuraskunnostettuja lehtiä oli yhteensä 44 kpl.

Teuraskunnostusaineisto jäi valitettavan pieneksi

Pieneksi jääneen aineiston perusteella ei voitu tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä teuraskunnostuksen vaikutuksista eikä laskea sen kannattavuutta. Tulosten perusteella voidaan kuitenkin todeta, että teuraskunnostus ei lisännyt ruhojen rasvoittumista, mikä oli etukäteen yksi tuottajien huolenaihe. Teuraskunnostus ei myöskään vaikuttanut merkittävästi ruhojen lihasaantoihin, vaikka vähäinen näyttö oli, että teuraskunnostus lisäsi ay-rotuisten lehmien lihakkuutta. Teuraskunnostus ei vaikuttanut ruhojen leikkusaantoon.

Saatujen kokemusten perusteella teuraskunnostuksen yksi suurimpia ongelmia oli suunnitelmallisten poistojen riittävän ennakkoinnin vaikeus. Kunnostusruokintaa pidettiin lähtökohtaisesti yksinkertaisena toteuttaa, mutta sen ennakointi ja itse toteutus vaativat oman aikansa ja muistamista. Tuottajia motivoivana tekijänä oli mielenkiinto kokeilla jotakin uutta.

Pilottitilana toimimisen haasteena oli kuitenkin ajan riittävyys.

Artikkeli on tuotettu osana maa- ja metsätalousministeriön Makera-rahoitteista Suomalaisen naudanlihan saatavuuden turvaaminen (NaSa)-hanketta. Hankkeen rahoitukseen ovat osallistuneet myös Nautasuomi Oy, HKFoods Oy ja Snellmanin Lihanjälöstus Oy.

KIITOS!

Teuraskunnostukseen osallistuneet pilottitilat tuottivat arvokasta tietoa hankkeen ja koko elinkeinon tarpeisiin tavoiteltaessa suomalaisen naudanlihan saatavuuden turvaamista.

NaSa-hankkeen puolesta kiitämme lämpimästi kaikkia teuraskunnostuksen pilotoinnissa mukana olleita.